

**ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ
РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ
ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ**

Чуйко Євген Володимирович

*ад'юнкт кафедри кримінально-правових дисциплін
та судових експертиз*

*Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

В умовах реалій сьогодення, коли мільйони українців стали вимушеними переселенцями з-за агресії Російської Федерації, особливого значення набуває виконання державних соціальних програм, на які виділяються значні кошти з бюджету. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про державні цільові програми» № 1621-IV від 18 березня 2004 р. (з наступними змінами) соціальні програми спрямовані на підвищення рівня та якості життя уразливих верств суспільства – вирішення проблеми безробіття, посилення соціального захисту населення, поліп-

шення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти [1]. В умовах ведення бойових дій на території багатьох областей України особливо небезпечними стають різного роду зловживання з коштами соціальних фондів, зокрема заволодіння ними шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України). На цьому тлі великого значення набуває удосконалення методики розслідування таких злочинів, механізм вчинення яких є досить складним, що обумовлюється специфічними умовами реалізації тієї чи іншої соціальної програми.

Для реалізації соціальних програм на даний час функціонують Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування на випадок безробіття, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд соціального страхування від нещасних випадків, Фонд захисту інвалідів. У зазначених державних фондах накопичуються значні грошові кошти, які формуються за рахунок відокремлення із державного бюджету окремих видатків або обов'язкових відрахувань (платежів). Використання коштів фондів повинно здійснюватися лише на цільові потреби, які передбачаються окремими нормативно-правовими актами, які для правоохоронців не є загальновідомими (особливо враховуючи їх змінюваність). Тому існує небезпека безкарного вчинення різного роду зловживань з такими коштами службовими особами фондів у змові з керівниками комерційних структур. Механізм таких зловживань, як правило, маскується формою зовні законних операцій. При цьому застосовується досить специфічний для тієї чи іншої сфери соціального захисту документообіг, характерний саме для реалізації тієї чи іншої соціальної програми.

Так, провідний спеціаліст відділу Держкомзему у Теофіпольському районі Хмельницької області ОСОБА_1, яка мала доступ до печатки установи, вчинила наступне. Зловживаючи службовим становищем вона, достовірно знаючи, що страхові випадки відсутні, на протязі кількох місяців складала фіктивні звіти про нараховані внески, перерахування та витрати, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, привласнювала грошові кошти вказаного фонду на загальну суму понад 6000 грн. Підсудна ОСОБА_1 свою вину у заволодінні чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем та у службовому підробленні визнала повністю та показала, що їй потрібні були кошти на ремонт свого житлового будинку [2].

Потрібно зазначити, що виявлення і розслідування будь-яких економічних злочинів потребує вивчення слідчим нормативно-правових актів, які регулюють документообіг у тій чи іншій сфері економічної діяльності [3; 4, с. 166]. Зокрема, це стосується й економічних злочинів, які вчиняються у сфері виконання державних соціальних програм, що

пов'язано із певними труднощами збирання доказів, які обумовлені специфічною сферою правового регулювання виконання державних соціальних програм. Ця обставина вимагає їх висвітлення в методиках розслідування таких злочинів. Зокрема, наведений приклад показує, що при внесенні відомостей про злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань, які, як правило, надходять до органу досудового розслідування від державних контролюючих органів, слідчому потрібно ретельно вивчати нормативно-правові акти, що регулюють діяльність тих чи інших державних фондів, діяльність яких спрямована на виконання певних соціальних програм. Також потрібно отримувати відомості про особливості документообігу при реалізації тієї чи іншої соціальної програми, в кожному конкретному випадку, обов'язково вилучати функціональні обов'язки службових осіб щодо складання відповідних документів для здійснення соціальних виплат.

Література:

1. Про державні цільові програми: Закон України № 1621-IV від 18.03.2004. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 25, ст. 352. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-13> (дата звернення 20.06.2022).
2. Справа 1-35/11. Вирок Теофіпольського районного суду Хмельницької області. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/15067110> (дата звернення 25.05.2022).
3. Волобуев А.Ф. Характеристика предмета розкрадання і умов вчинення злочинів у сфері підприємництва. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2000. № 1(12). С. 168-171.
4. Степанюк Р.Л. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері : монографія. Харків : НікаНова, 2012. 382 с.